

GAZAB ŞEYTANDANDIR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

الْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالشَّيْطَانُ خُلِقَ مِنَ النَّارِ
وَالْمَاءُ يُطْفِئُ النَّارَ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ

(كر. وابن النجار عن معاوية)

RE. 225/5 (El-gadabü mine'ş-şeytânü hulika mine'n-nâri, ve'l- mâu yutfiü'n-nâra, feizâ gadibe ehadüküm fe'l-yağtesil.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

“—Seyyidü’s-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât! [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

(Allâhümme salli salâten kâmileten, ve sellim selâmen tâmmen, alâ seyyidinâ muhammedini’llezî tenhallü bihi’l-ukad, ve tenfericü bihi’l-küreb, ve tukdâ bihi’l-havâicü, ve tünâlü bihi’l- rağâibü, ve hüsne’l-havâtimi, ve yüsteska’l-gamâmü bi-vechihi’l- kerîm, ve alâ âlihî ve sahbihî fî külli lemhatin ve nefesin, bi-adedi külli ma’lûmin leke.)

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

a. Gazab

İbn-i Asâkir ve İbnü’n-Neccâr, Hz. Muaviye RA’dan rivayet etmişlerdir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

الْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالشَّيْطَانُ خُلِقَ مِنَ النَّارِ
وَالْمَاءُ يُطْفِئُ النَّارَ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ

(كر. وابن النجار عن معاوية)

¹ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LIX, s.169; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.II, s.130; Hz. Muâviye RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.519, no:7690; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.413, no:14620.

Lafız farkıyla: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.403, no:4152; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.226, mo:18014; Şeybânî, *el-Âhâd ve’l-Mesânî*, c.II, s.605, no:1431; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.310, no:8291; Harâitî, *Mesâviü’l-Ahlâk*, c.I, s.357, no:336; Urve ibn-i Muhammed ibn-i Atiyye es-Sa’dî Rh.A’ten.

RE. 225/5 (El-gadabü mine’ş-şeytânü, ve’ş-şeytânü hulika mine’n-nâri, ve’l-mâü yutfiü’n-nâra, feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil.)

(El-gadabü mine’ş-şeytânü) “Gazab şeytandandır. (Ve’ş-şeytânü hulika mine’n-nâri) Şeytan da ateşten yaratılmıştır. (Ve’l-mâü yutfiü’n-nâra) Su ise ateşi söndürür. (Feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil) Öyle ise biriniz gazaplanınca hemen gusletsin!”

Gazap, ma’lûm-u âliniz bir kızmadan ibarettir. Kızmak, insanın kızma huyu.

İnsanda iki sıfat var: Celâl ve cemal. Cemâlda tatlılık var, celalda şiddet var. Gazap şiddetin alâmeti, celal sıfatının alâmeti. Kızıyor, kızınca tabii hepimizin bildiği gibi insan kendine sahip olamayacak bir hale geliyor. Arkasından Allah esirgeye büyük büyük vukuatların meydana gelmesine de sebep oluyor.

Bu kızma neden ileri gelir?

Bu kızmayı meydana getiren kuvvet şeytanın kuvvetidir. Seni fitler, telkin eder:

“—Bak ne yapıyor, ne ediyor? Durma vur, kız, söv say!” der.

Kızgınlığın alâmeti neler derse... Bunu yaptıran, içeriden gelen kuvvet şeytanın telkinidir. Binâen aleyh, siz bu şeytanın telkinine kıymet vermeyin! Düşünün taşının, kızılacak yer varsa o zaman kızın. Öyle her şeye kızmak olmaz. Muhârebe zamanında kız, karşıdaki küffâra karşı ne yaparsan yap. Oralarda yeridir, hakkıdır; fakat böyle kardeşler arasında kızma denilen şeyin olmaması lazım!

Onun için Cenâb-ı Vâcibü'l-Vücûd mü'minlerin sıfatını

Kur'an'da bize, bâhusus Sûre-i Fetih'te buyururken:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ

رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

(الفتح: ٢٩)

(Muhammedün rasûlü'llâhi, ve'llezîne meahû eşiddâü ale'l- küffâri ruhamâü beynehüm.)

“Muhammed SAS Allah'ın elçisidir. Onunla beraber olanlar kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler.” (Fetih, 48/29)

Birbirleriyle gayet merhametli, acıyıcı, sevicidirler. Birbirlerine karşı hiç öyle şiddet yoktur. Ama kâfirlere karşı çok şiddetlidirler. Yap orada şiddetini!

Fakat tabii, insan yaşama itibariyle bir tecrübe denilen bir şey elde ediyor. Bu tecrübeler ilim kadar kuvvetlidir, yani kuvvetli bir şeydir. Tecrübeler bize gösteriyor ki, insan yetiştiği tîneti neyse o tîneti kolaycacık yıkamıyor, yakamıyor, bozamıyor.

Yetişme tabiatı, huyu neyse kendisinde; söyleyin, vaaz edin, nasihat edin, okusun, okutsun, ne olursa olsun, tîneti neyse onun icabını yapıyor. Sözler bunun önüne geçemiyor.

Gazabın kötü olduğunu herkes bilir ama, bakarsın ki adam kızdığı vakit gözü hiçbir şeyi görmez. Siz artık nasihat etseniz de vurmak kırmak onun için hiçbir şey değil.

Niçin? Kendine hâkim olamıyor artık. O kadar fena bir şey. Onun için ahlâkçıların bir kısmı demiş ki:

“—Bu ahlâkı değiştirmek mümkün olmaz; tînet neyse o olacak.”

Karayı beyaz yapabilir misin? Siyah adamlar var şimdi, Sudanlılar, simsiyah adamlar. Bunu değiştirir de beyaz bir adam, bizim gibi bir adam yapabilir misin?

Olmaz; onun tîneti, hilkati siyah. Ondan gelecek çocuk da siyah gelecek. Hilkat, yaratılış bu. Öyle yaratılmış, bunu değiştiremezsin. Beyazı da siyah yapamazsın! Beyaz adam beyaz yaratılmıştır, hilkati budur. Bu böyle gider. Kısa adamı yükseltemezsiniz, yüksek adamı da kısaltamazsınız. Hilkati neyse o olur. Şimdi ben de o tarafa kayacak gibiyim.

Bazıları da itiraz etmişler:

“—Olmaz, sen yanlış söylüyorsun, bu tînet değişir. Bu tarikatları neden icat etmişler öyleyse?” demişler.

Ama bugünkü insan için değil bu ha! Tînet değişir, o zamanın dervişlerinin, sofularının harekâtına göre değişir. Çünkü kendisini sıkı bir riyâzete sokar, sıkı bir mücadeleye sokar, sıkı bir inzibat altına alır kendisini...

E hayvanlarda da zaman itibariyle huy değişiyor. Hayvan hayvanken hayvanın huyunu 40 günde değiştiriyor. İnsan değiştirmez olur mu? İnsan da değiştirir elbette huyunu. Ama bugün bizim için değil.

Niçin? Biz ne zevkimizden fedakârlık yapabiliriz, ne keyfimizden fedakârlık yapabiliriz, ne paramızdan fedakârlık yapabiliriz... Hiçbir şey yapamayız! Yaşamak bizim derdimiz!

“—Yiyelim içelim ama ahlâkımız da iyi olsun canım! İşte vaaz dinleyelim, nasihat dinleyelim, iyi olsun. İyi insanlar arasına girelim!”

Ooo, öyle bedavaya iş yok! Mücadele şart...

Memleketten gâvuru kovmak için söz para eder mi?

“—Sen ne geldin bu memlekete yahu? Senin ne işin var burada? Defol git memleketine!” desek, para eder mi bu söz?

Etmez! Ya onu oradan çıkaracak kovacak nedir? Kuvvet, mücadele kuvveti... Varsa kuvvetin, kovabileceksen herifi, çekersin silahını bıçağını, topunu tüfeğini, atabilersen atarsın; o da kaçır.

Böyle bir mücadeleye girişilmedikçe, yaratılıştaki ahlâk neyse öyle gider. Hırsızsa hırsız gidecek, uğursuzsa uğursuz gidecek, beynamazsa beynamaz gidecek. Çeşitli işte...

b. Gazaplanınca Oturun!

Ebü’ş-Şeyh, Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

الْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا وَجَدَهُ أَحَدُكُمْ قَائِمًا
فَلْيَجْلِسْ وَإِنْ وَجَدَهُ جَالِسًا فَلْيَضْطَجِعْ

(أبو الشيخ عن أبي سعيد)

² *Kenzü’l-Ummâl*, c.III, s.524, no:7725; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.412,

RE. 225/4 (El-gadabü mine'ş-şeytâni, feizâ vecedehû ehadüküm kâimen felyeclis, ve in vecedehû câlisen felyadtaci'.)

(El-gadabü mine'ş-şeytâni) “Gadab şeytandandır. (Feizâ vecedehû ehadüküm kâimen felyeclis) Sizden birine gadap ayakta iken gelirse, otursun! (Ve in vecedehû câlisen felyadtaci') Eğer otururken gelirse uzansın!”

Onun için gazap şeytandandır. Gazabın şeytandan olduğunu herkes bilir. Herkes bilir ama gel de bunu söndür bakalım!

Bir yangın yanar, ateş. İtfaiye gelmese, suyunu buraya sıkmasa söner mi o ateş? Sönmez, yanar.

Onun için şeytandan gelen bu gazap bir kan, içeride kızıyor, damarlar fırlıyor, akıl baştan gidiyor. Şeytanın oyunu.

Sizden biriniz baktınız ki böyle bir felaket var, karşılaştınız.

Duramıyorsunuz, içiniz de kabarıyor, bir şey yapacaksınız. Ayaktasınız da... Bunun çaresi, oturuver artık.

Oturmak suretiyle mümkün mertebe bunu önlemeye çalış. Hani şu köpekler var ya, çoban köpekleri veya başkaları, saldırır insanlara. Oturduğunuz vakit, o köpek de durur, saldırmaz. Oturdunuz mu onun saldırmasından kurtarırsınız kendinizi.

Demek ki bu oturmada büyük bir fayda var ki Cenâb-ı Peygamber de bunu tavsiye ediyor bize. Kızdınız, baktınız ki hakkından gelemiyorsunuz, içiniz kabarıyor, bir şeyler yapacaksınız. Oturuverin!

Eğer bu felaket senin oturduğun sırada başına gelirse... Oturuyordun, karşına böyle bir felaket çıktı, seni kızdırıyor, sen de dayanamıyorsun. O zaman uzaniver artık!

Sağına veya soluna bir uzaniver, kıymet verme onlara... O işi bu suretle halletmeye çalış. Bu felâketi bir şekilde atlatmaya çalış.

c. Gazablanınca Gusledin!

İbn-i Asâkir ve İbnü'n-Neccâr, Hz. Muaviye RA'dan rivayet etmişlerdir. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

الْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالشَّيْطَانُ خُلِقَ مِنَ النَّارِ
وَالْمَاءُ يُطْفِئُ النَّارَ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ

(كر. وابن النجار عن معاوية)

RE. 225/5 (El-gadabü mine'ş-şeytânü, ve'ş-şeytânü hulika mine'n-nâri, ve'l-mâü yutfiü'n-nâra, feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil.)

(El-gadabü mine'ş-şeytânü) “Gazab şeytandır. (Ve'ş-şeytânü hulika mine'n-nâri) Şeytan da ateşten yaratılmıştır. (Ve'l-mâü yutfiü'n-nâra) Su ise ateşi söndürür. (Feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil) Öyle ise biriniz gazaplanınca hemen gusletsin!”

³ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LIX, s.169; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.130; Hz. Muâviye RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.519, no:7690; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.413,

Lafız farkıyla: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.403, no:4152; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.226, mo:18014; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.605, no:1431; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.310, no:8291; Harâitî, *Mesâviü'l-Ahlâk*, c.I, s.357; no:336; Urve ibn-i Muhammed ibn-i Atiyye *es-Sa'dî Rh.A'ten*.

Şeytan –hilkati de ateşten yaratılmış olması münasebetiyle– insana bu ateşi verir. İnsanı çilesinden çıkarır. Nasıl su kaynadığı vakitte kaynayınca taşıyor. Bu da senin içinde bir kaynatma yapıyor, bir taşkınlık yapıyor sen de kendine mâlik olamıyorsun o zaman, yapacağın birçok fenalıklar oluveriyor. Allah esirgeye...

Halbuki ateşi ancak su söndürür. Ateşin mukabili sudur. Onun için guslet, abdest al! Cenâb-ı Peygamber SAS, “Böyle bir hal başınıza geldi mi hemen bir guslediverin!” buyuruyor.

Yazsa soğuk su ile da olur. Kışsa belki soğuk su dokunur da biraz ılık bir suyla guslediverirse bu işi atlatmış olursun. Ehven bir şekilde geçiştirmiş olursun.

İmam Gazâlî Rh.A, bu hususta çok geniş tafsilat vermiştir, sayfalar dolusu da yazı yazmıştır. Açarsınız okursunuz. Diyor ki;

Birisi gelmiş, Cenâb-ı Peygamber’e ahlâklardan, imandan, İslâm’dan sormuş. Cenâb-ı Peygamber Efendimiz ona:

(Lâ tağdab) “Kızma!” diye söylemiş. Kızmamak, gazap etmemek.

İmam Gazâlî Rh.A diyor ki... Çocuklar ayaklarında top oynuyorlar ya, birbirlerine nasıl top atıyorlar. Tekmeyi vurunca top fırlayıp öte tarafa gidiyor. Şeytân-ı aleyhillâne, insanları kızdırır, arkasından da geçer, çocukların topu oynadığı gibi onlarla oynamaya başlar, yani seyirlerine bakar. Bunların dövüşlerine bakar. Birbirlerine kapıştırır onları, dövüştürür, ondan sonra seyirlerine bakar onların... Ondan bir hoşnutluk duyar. Biraz da dövüşürler, birbirlerini öldürürlerse o zaman da bayram yapar. Allah şerlerinden muhafaza eylesin...

Onun için gazap iyi bir şey değildir. Düşmanla muhârebe sırasındaki müstesna... O zamanın haricinde Allah esirgeye...

İnsan acaip bir mahlûktur. Hep keyfine göre hareket etmek ister. Çeşitli mahlûklar var... Keyfinize hoş gelmeyen bir şekilde karşınızda size böyle bir mukabelede bulunan birisi olduğu zaman, bunu ehven bir şekilde atlatmanın çareleri olarak, Cenâb- ı Peygamber Efendimiz bize bunları tavsiye ediyor:

“—Otur, yat veya guslet!” ki bunu böyle atlatmış olasın. Kavganın içine içerisine girme. İçeriye girdin mi, kurtaramazsın kendini...

d. Cennetin Köşkleri

Hakîm-i Tirmizî, Sehl ibn-i Sa'd RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

الْغُرْفَةُ مِنْ يَاقُوتَةٍ حَمْرَاءَ أَوْ زَبْرَجَدَةٍ خَضْرَاءَ أَوْ
دُرَّةٍ بَيْضَاءَ لَيْسَ فِيهَا فَضْمٌ وَلَا وَضْمٌ وَإِنَّ أَهْلَ
الْجَنَّةِ يَتَرَاءَوْنَ الْغُرْفَ مِنْهَا كَمَا تَتَرَاءَوْنَ
الْكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الشَّرْقِيَّ أَوْ الْغُرْبِيَّ فِي أَفُقِ
السَّمَاءِ وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرُ مِنْهُمْ وَأَنْعَمَا

(الحكيم عن سهل بن سعد)

⁴ Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.III, s.93; *Sehl ibn-i Sa'd RA'dan*.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.561, no:32649; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.406, no:14602.

RE. 225/6 (El-gurfetü min yakütetin hamrâe, ev zebercedetin hadrâe, ev dürretin beydâi, leyse fîhâ fasmun velâ vasmun, ve inne ehle'l-cenneti yeterâevne'l-gurfete minhâ, kemâ yeterâevne'l-kevkebe'd-dürriyye'ş-şarkıyye evi'l-garbiyye fî üfukı's-semâi, ve inne ebâ bekrin, ve umera minhüm ve en'amen.)

(El-gurfetü min yakütetin hamrâe, ev zebercedetin hadrâe, ev dürretin beydâi) “Cennet köşkleri kırmızı yakut, yeşil zebercet ve beyaz incidendir. (Leyse fîhâ fasmun velâ vasmun,) Onlarda hiçbir kusur ve ayıp yoktur. (Ve inne ehle'l-cenneti yeterâevne'l-gurfete minhâ, kemâ yeterâevne'l-kevkebe'd-dürriyye'ş-şarkıyye evi'l-garbiyye fî üfukı's-semâi) Cennet ehli bunlara, sizin gökte, doğu ve batıdaki parlak yıldızlara baktığınız gibi bakarlar. (Ve inne ebâ bekrin, ve umera minhüm ve en'amen) Hz. Ebû Bekir'le ve Hz. Ömer bu gurfelerle nimetlendirilecekler.”

İnsanda iman ve ahlâk tekemmül edip de kâmil bir insan olunca, Cenâb-ı Hak bu kâmil insana vereceği mükâfâtlardan birisi olarak şimdi bu gurfe denilen köşkten, saraydan bahsediyor. Ki bunun yapılış tarzı, bu mü'minlerin, iman sahiplerinin, kâmil insanların yarın gözlerini yumdukları vakit ahirette nâil olacakları bu gurfe, bu köşk nasıl bir şey:

Bunun duvarları, şusu busu kırmızı yakut. Yakutun küçük bir parçasına bugün dünyanın insanları para yetiştiremiyor. Çok kıymetli bir şey. Halbuki Cenâb-ı Hak senin köşkünün

bütün duvarlarını, tavanlarını bundan yapıyor. O kadar kıymetli bir şey. Yahut zebercet denilen kıymetli bir taşla süslüyor. Yahut beyaz inci dedikleri gayet kıymetli bir incilerle süslemiş senin köşkünü Cenâb-ı Hak.

Öyle bir köşk ki, bu sarayda, bu köşkte, bu konakta hiçbir eksik gedik yok... Neresinden bakarsan her tarafı gayet cazip. Hoşunuza giden her şey orada mevcut. Hiçbir ayıp olacak bir şey yok üzerinde... O kadar güzel yani, hiçbir ayıp ve kusur olacak bir şey yok.

Cennete giren bir sürü müslümanlar, mü'minler o köşkü cennetteki yerlerinden seyrediyorlar. Şimdi biz gece vaktinde parlak güzel yıldızları nasıl buradan görüyorsak, ehli cennet de bu köşkleri oldukları yerlerden öylece görecekler.

O gurfenin, o köşkün sahipleri olan kimselerden iki tane nümûne veriyor: Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer de bu köşklere sahip olan bahtiyarlardandır. Siz de onlara uyarsanız, onların yolunda giderseniz, siz de böyle köşklere nâil olursunuz.

Kızmayın! Kızmanıza hilimle mukâbele edin! Böyle bu şekilde teennî ile hareket edin!

Kızmanın mukâbili hilm. Hilm bir huydur, bu huy insanda parayla alınan bir şey değildir ki, Allah-u Teâlâ'nın doğuş itibariyle insanlara verdiği bir nimettir ama bu ancak hilim sahiplerinden alınır. Meselâ şimdi demir soğuktur, ateşin içerisine koyuyorsunuz, ateşten o da kızarıyor. Ateşin sıfatını o soğuk demir de alıyor. Bu sefer o da yakıyor, o da yakıcı oluyor.

Neden? Ateşle temasından ateşin hâli ona geçiyor.

Sen de böyle iyi, hilim sahipleri ile temas edersen, sana da onlardaki huy bilvekâle tadrîcî tadrîcî sende de hâsıl olur. Bakarsın, sen de bir gün halim selim bir insan olmuşsun! Ne kimseyle kavga ediyorsun, ne dövüş ediyorsun, ne seni incitiyorlar, ne de sen başkasını incitiyorsun... Çok iyi bir şekilde, bu nisbette olabilir.

e. Garipliğin Mükâfâtı

Deylemî, İbnü'n-Neccâr ve Râfiî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

الْغَرِيبُ إِذَا مَرِضَ فَنَظَرَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ
وَمِنْ أَمَامِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ فَلَمْ يَرَ أَحَدًا يَعْرِفُهُ يُغْفِرُ
اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

(الدیلمی، وابن النجار، والرافعی عن ابن عباس)

RE. 225/7 (El-garîbu izâ marida, feyenzuru an yemînihî, ve an şimâlihî, ve min emâmihî, ve min halfihî, felem yera ehaden ya'rifühû; yağfiru'llàhu lehû mâ tekaddeme min zenbihî.)

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.112, no:4310; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.308, no:6689; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.407, no:14603.

(El-garîbu izâ marida) Garib bir kişi hastalandığı zaman, (feyenzuru an yemînihî, ve an şimâlihî) sağına ve soluna bakar, (ve min emâmihî, ve min halfihî) ön ve arkasına bakar; (felem yera ehaden ya'rifühû) tanıdık bir kimse görmediği vakitte, (yağfiru'llâhu lehû mâ tekaddeme min zenbihî) Allah onun geçmiş günahlarını mağfiret eder.

Garip, mâlum ki vatanından, ailesinden uzakta olan bir adam. Vatanından uzakta, efrâd-ı ailesinden de uzak. Garip bir adam! İsterse Nasreddin Hoca'nın dediği gibi, kapının arkasına çekilmiş, "Ben de garibim işte!" demiş. Onun gibi çoluğundan çocuğundan ayrı mısın, garip sayılırsın.

Bu garip adam hasta olmuş. Buraya, memlekete birçok misafirler gelir dışarıdan, iş işlemek için, şu için bu için. Burada bir hastalığa tutulur. Sağına bakar yabancı birisi, soluna bakar yabancı birisi. Memleketlisinden, akrabasından kimse yok, eşinden dostundan kimsesi yok, yabancılar arasında... Önüne bakar, arkasına bakar, kendisini tanıyan kimse yok.

Bu, bu haldeyken, bakıyorsun ya ölür ya kalır. Ölse de kalsa da bu gurbet haliyle, Cenâb-ı Hak onun gurbetteki bu haline acıyarak geçmiş günahlarını mağfiret buyurur.

Onun için gariplerin her hali şâyân-ı hayrettir ve dikkattir. Onlara acımak, onlara merhamet etmek, Cenâb-ı Hakk'ın merhametini celbeder. Onun rahmetini celbeder, seni de Cenâb-ı Hak onun sebebiyle mağfûrîn zümresine ilhak eder, inşaallah...

Onun için fakirlere, gariplere, miskinlere, bîçarelere acımak hepimizin vazifesidir. Bununla beraber bu fakir, garip, bîçare kimseleri barındıracak yerleri yapmak ve hazırlamak da vazifemizdir. Mesela yollarda, uzak yerlerde, şimdi vasıtalar süratli ama olsun varsın, uzak bir yerlerde gece yola çıkmış insan barınacak bir yer bulamazsa, kalacak bir yer bulamazsa çok sıkıntılara düşer. Binâen aleyh onlara böyle birer mesken yapıp da oralarda misafir edip, barındırabilmek çok büyük bir nimettir.

Şehirler de de böyle. Şehirlere gelen birçok insanlar var bugün ev bulamıyor. Hele okumaya gelen çocuklar! Birçoklarının parası yok, yatacak yer bulamıyorlar. Şunun bunun ilticasına sokuluyorlar, yalvarıyorlar filan. Kimisi oluyor kimisi olmuyor. Onun için kimseye bir şey yaptırılmıyor.

Meselâ, burada bir garip çocuk okuyacak, yatacak, barınacak. Allah nasıl o garibi mağfiret ediyorsa, bu garibin yatmasına, barınmasına sebep olan kimseleri de mağfiret edeceğinde hiç şüphe yok.

Ama maalesef ki, şu binanın yapılmasında ne kadar müşkülât çekiliyor bilmiyorum artık. O başında olanlara sormalı. İşte bak hâlâ bir kiremidini bile bulup koyamıyorlar üzerine.

Niçin? Bu garibe acımak, burada insanlar okuyacak, faydalanacak, barınacak, memlekete yararlı faydalı adam olacak; bunu düşünme kabiliyeti kafamızdan terk edilmiş, paramıza çok acıyoruz.

Paramızın gitmesine çok acıyoruz ama böyle bir mağfiret var arkasında. Bu mağfirete vesile olacaksın. Buna vesile olmak ne büyük devlettir. Onun için biraz yardım etsek de bir an evvel şu bina bitse olmaz mı?

Ayıplıyorlar bizi; hâlâ iki odalık bir yeri bir türlü kapatıp da çıkamadınız için içinden.” diyorlar. Bu bizim için bir zül oluyor âdeta.

Onun için, garibin kendisine nasıl mağfiret varsa, garipleri barındırmak herkesin vazifesidir. Şimdi bana kalsa, yani ben zenginleri çok ayıplarım.

Sebebi? Kaç tane kim bilir apartmanı vardır da bir katını feda edemez. Bir katını feda etse, mahallenin fakiri, miskini orada otursun barınsın, yatsın kalksın. Yapamaz! İlle oradan da bir gelir temin edecek, işini daha iyi ilerletecek.

Bunu böyle yapacağına, oradan aldığı bir hasılatla gariplerin yardımına koşsan fena mı olur? Senin herkes hürmetini bir kat daha arttırır. Herkes sana saygısını bir kat daha arttırır, seni el üzerinde tutarlar. Ama yapılmayınca ind-i ilâhîde de mesuldür, dünya da mesuldür, ahirette de mesuldür.

Dünya çok acı bir durumda. Dünya bugün bizim bildiğimiz dünya değil yani. Dünya bugün değişmekte; günden güne değişmekte, saatten saate değişmekte. Şu bak kâfirlerin başına ne felaketler geldi bir anda. Bu günkü idare her şeye el koyuverdi. Yarın ne olacağını kim ne bilir?

Sen paraları istediğin kadar sakla, istediğin kadar yığ ne kıymeti olacak? Ama Allah yoluna harcanmayan paralar, şimdi aşağıda gelecek bir dersimizde, Allah yolunda harcanmayan paraların cezasının ne olacağını herkes gözüyle görecek.

f. Hükmen Şehid Sayılanlar

İbn-i Asâkir, Hz. Ali RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

الْغَرِيقُ شَهِيدٌ وَالْحَرِيقُ شَهِيدٌ وَالْغَرِيبُ شَهِيدٌ
وَالْمَلْدُوعُ شَهِيدٌ وَالْمَبْطُونُ شَهِيدٌ وَمَنْ يَقَعُ عَلَيْهِ
الْبَيْتُ فَهُوَ شَهِيدٌ وَالْغَيْرِيُّ عَلَى زَوْجَهَا كَالْمُجَاهِدِ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهَا أَجْرُ شَهِيدٍ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ
فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ نَفْسِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ
قُتِلَ دُونَ أَخِيهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ جَارِهِ
فَهُوَ شَهِيدٌ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهِي عَنِ
الْمُنْكَرِ فَهُوَ شَهِيدٌ

(كر. عن علي)

⁵ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.166; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.415, no:11172; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.408, no:14606.

RE. 225/8 (El-garîku şehîdün, ve'l-harîku şehîdün, ve'l-garîbü şehîdün, ve'l-meldûğu şehîdün, ve'l-mebtûnu şehîdün; ve men yakaa aleyhi'l-beytü, fehüve şehîdün; ve'l-gayrî alâ zevcihâ, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi, felehâ ecru şehîdin; ve men kutile dûne mâlihî, fehüve şehîdün; ve men kutile dûne nefsihî, fehüve şehîdün; ve men kutile dûne ahîhi, fehüve şehîdün; ve men kutile dûne cârihî, fehüve şehîdün; ve'l-âmiru bi'l-ma'rûfi, ve'n-nâhî ani'l-münkeri, fehüve şehîdün.)

(El-garîku şehîdün) “Suda boğulan şehiddir. (Ve'l-harîku şehîdün) Yangında ölen şehiddir. (Ve'l-garîbü şehîdün) Garib ölen şehiddir. (Ve'l-meldûğu şehîdün) Zehirli hayvanla zehirlenen şehiddir. (Ve'l-mebtûnu şehîdün) Karın hastalığı ile ölen şehiddir. (Ve men yakaa aleyhi'l-beytü, fehüve şehîdün) Evinin yıkığı altında kalan şehiddir. (Ve'l-gayrî alâ zevcihâ, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi, felehâ ecru şehîdin) Kocasını kıskandığını saklayan, Allah yolunda mücahid gibidir ve o kadına şehid ecri vardır.

(Ve men kutile dûne mâlihî, fehüve şehîdün) Malı uğrunda öldürülen şehiddir. (Ve men kutile dûne nefsihî, fehüve şehîdün) Nefsini müdafaa için ölen şehiddir. (Ve men kutile dûne ahîhi, fehüve şehîdün) Kardeşi için öldürülen şehiddir. (Ve men kutile dûne cârihî, fehüve şehîdün) Komşusu için öldürülen de şehiddir. (Ve'l-âmiru bi'l-ma'rûfi, ve'n-nâhî ani'l-münkeri, fehüve şehîdün) Ma'rufla emredip ve münkerden nehyederken ölen de şehiddir.”

1. *(El-garîku şehîdün)* “Suda boğulan şehiddir.”

Denizde boğulmuş. Nasıl?

İsterse muharebede boğulsun, isterse kaza suretiyle batan gemide boğulsun. Tabii muharebe sebebiyle gemisi batırılır da şehid olursa, bu şehidin sevabının ölçüsü yok. Karada ölen şehidin günahları affoluyor, borcu kalıyor. Borcuna Cenâb-ı Hak şey yapmıyor. Şuna buna borcu var mesela; “Onu öde, karışmam. Başka günahlarını affederim!” diyor.

Denizde boğulanın borcunu da Cenâb-ı Hak affediyor.

2. *(Ve'l-harîku şehîdün)* “Yangında ölen şehiddir.”

Yangın olmuş, Allah esirgeye, yangında yanmış, bu da şehit sayılır.

3. *(Ve'l-garîbü şehîdün)* “Garib ölen şehiddir.”

Vatanından çıkmış, ailesinden ayrılmış, beş on kuruş para kazanayım da çoluk çocuğuma yollayayım, onlar da idare olsun derken bir hastalık gelmiş, ölmüş. Garip olarak ölmüş. Bu da şehiddir.

Garip olarak ölen insan şehiddir, ama cenazesinde kimse bulunmaz. Belki onu örtecek kefen de bulunmaz. Belediye kaldırır atıverir bir tarafa... Ama ind-i ilâhîyedeki makamı çok yüksektir. Şehadet rütbesine yükseliyor. Onun için, bizim bu gibilerine acımamız için bize bir derstir bu.

4. *(Ve'l-meldûğu şehîdün)* “Zehirli hayvandan zehirlenip ölen şehiddir.”

Yılan veya akrep veyahut başka bir haşerattan birisi sokmak veya ısırarak suretiyle öldürmüş, bu da şehiddir.

5. *(Ve'l-mebtûnu şehîdün)* “*Karın hastalığı ile ölen şehiddir.*”

Karın hastalığına tutulmuş, çaresi bulunamıyor, bu surette vefat etmiş; bu da şehiddir.

6. *(Ve men yakaa aleyhi'l-beytü, fehüve şehîdün)* “*Evinin yıkığı altında kalıp ölen şehiddir.*”

Gerek deprem dolayısıyla, gerek başka kazalar dolayısıyla ev yıkılıveriyor, altında kalıp ölüyor; o da şehiddir.

7. *(Ve'l-gayrî alâ zevcihâ, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi, felehâ ecrü şehîdin)* “*Kocasını kıskandığını saklayan, Allah yolunda mücahid gibidir ve o kadına şehid ecri vardır.*”

Hanımını kıskanıyor ve bu kıskanma dolayısıyla karısına tasallut eden insanlarla mücadele sırasında öldürülüyor, bu da şehiddir. Buna da şehid ecri vardır.

8. *(Ve men kutile dûne mâlihî, fehüve şehîdün)* “*Malı uğrunda öldürülen şehiddir.*”

Elinden malını almak istiyorlar. Hırsızlar gelmişler:

“—Vereceksin paraları!” diyorlar.

“—Vermem!” diyor.

“—Vereceksin!” diyorlar.

“—Vermem!” derken öldürüyorlar. O da şehiddir.

“—Parayı al, aman benim canım kurtulsun!”
demek aptallıktır.

Paranı vermemek için, malını vermemek için mücadele edeceksin. Çünkü o para da canın yongasıdır. O sana kalırsa onunla sen hayır yapacaksın, hayırlar kazanacaksın. Binâen aleyh eşkiyâ gelmiş senin elinden alıyor, ona teslim edivermek bir aptallıktan, ahmaklıktan ibarettir.

Fakat sen bu malı hayrâta harcamamışsın, garipleri korumamışsın, garip yuvalarına bakmamışsın. Binâen aleyh senin başına Cenâb-ı Hak böyle bir belâyı getirir kor. Adam senin elinden bu parayı zorla alır. İster ver, ister verme; zorla alır.

Sebebi?

Sen bu kanun-u ilâhîyeye itaat etmedin, bunları yığdın. Karşıdan seyrine bakıp sefa sürüyorsun. Orada o garip açlıktan inliyor. Soğukta barınacak yeri yok. O çocuk orada;

“—Acaba nerede barınayım da nerede okuyayım?” diyerek bocalıyor.

Onu okutacak bir meskene 10 kuruşu vermekten 10 lirayı vermekten çekiniyorsun. Sonra elbette Allah böyle bir belâyı getirip başına koyacak, zorla elinden alacak bu parayı...

9. (*Ve men kutile dûne nefsihî, fehüve şehîdün*)
“*Nefsini müdafaa için ölen şehiddir.*”

Birisi de gelmiş başa belâ. Kötülük yapıyor, saldırıyor sana, sen de nefsinin müdafaası uğrunda ölüyorsun. Katil olmak istemiyorsun

fakat öteki adam zâlim, seni öldürüyor. Öldürünce, sen de şehidsin.

10. (*Ve men kutile düne ahîhi, fehüve şehîdün*)
“Din kardeşi için öldürülen şehiddir.”

Din kardeşine birisi musallat olmuş. Ana baba kardeşi başka ama burada asıl din kardeşidir. Bütün müslümanlar kardeştir. Bir kardeşine birisi musallat olmuş, dövüyor onu, öldürecek.

Onu müdafaa için, sen gider orada ölürsen, sen de şehidsin.

Birisi silahı bıçağını çekmiş, yürüyor üzerine, öldürecek.

“—Benim neme lâzım, onlar dövüşüyor, dövüşsün varsın, bana ne?” dersen, bu olmaz.

Onu kurtarmak için, insan müslüman kardeşine yardım edecek. Bu yardımı yapmakla sen de mes’ulsün.

Haa şu mes’uliyeti şöyle görmüştüm bir yerde:

Adamcağız ölmüş, koymuşlar mezara. Mezarda adam, melekler gelmişler, ceza melekleri dövüyorlar onu.

“—Ne dövüyorsunuz beni? Ben bir kere müslümanım. Hiç namazımı eksik kılmadım. Orucumu hiç eksik tutmadım. Hayr u hasenâtımı da mütemâdiylen yapardım. Ben kötü bir adam değilim ki neden dövüyorsunuz beni?” diye soruyor.

“—Haaa, senin bir kabahatin var. Filan yerde, filan zamanda, filan kardeşini dövüyorlardı. Sen oradan kulak asmadan sıvıştın. O kardeşinin

yardımına koşmadığın için dövüyoruz seni.” diyorlar.

Yani müslümanlar için;

وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

(الفتح: ٢٩)

(*Ve'llezîne meahû ruhamâü eşiddâü ale'l-küffâri ruhamâü beynehüm*) “Onunla beraber olanlar kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler.” (Fetih, 48/29) buyrulmuşken, merhamet bu mudur ki kardeşin dövülsün orada, sen de seyrine bak! O dövülsün sen seyrine bak, görmemezliğe gel ve oradan kaç!

Bu müslümana yakışmaz. Ölürsen şehitlik mertebesi var.

11. (*Ve men kutile düne cârihî, fehüve şehîdün*) “Komşusu için öldürülen de şehiddir.”

Komşusu var, komşusuna birisi musallat olmuş. O da komşunu müdafaa edip oraya girmiş. O arada ona da bir kurşun isabet etmiş yahut bir şey isabet etmiş, o da ölmüş. O da şehiddir. Çünkü komşuluk hakkı Müslümanlıkta o kadar mühimdir ki, bak bir kere komşusunu müdafaa ettiği için şehid mertebesi alıyor adam.

Komşu üç kısım: Gavur komşu da var, müslüman komşu da var, akraba komşu da var. Akrabandan olursa üç hakkı var, müslüman kardeşinin iki hakkı var, gâvur komşunun da bir hakkı var. Onun

da komşuluk hakkı vardır. Beraber yaşıyoruz memlekette, o da komşu olmuş sana... Onun da hukukuna riayet etmek senin ve benim vazifem iken gerekeni yapmıyoruz.

Rivayetlerde bildirildiğine göre, Cenâb-ı Peygamber SAS, et kesmişler de, komşu yahudi varmış. Tenbih üzerine tenbih yapıyor, sonra da “Komşu yahudinin etini verdin mi?” diyor. “Unutma yani, ver onun hissesini.” diyerek soruyor, bizi îkaz ve tenbih ediyor.

Biz, Allah esirgesin, komşulardan böyle et beklemek bir şey değil de yani komşuyu gözetmek insanî bir vazife, İslâmî bir vazife. Komşular birbirlerine tarassut edecekler; hangi komşunun hâli zayıftır, acıdır, geliri giderini tutmuyor, yardıma muhtaçtır. Onu, mahallenin varlıklı olan insanları korumakla mükelleftir. Bu adetâ vacib mesâbesindedir bu komşu hakkı. Bunu ihmalin cezası, işte Allah musallat eder, zorla elinden alırlar. Yahut götürürsün, kendin teslim edersin.

Allah muhafaza...

12. *(Ve'l-âmiru bi'l-ma'rûfi, ve'n-nâhî ani'l-münkeri, fehüve şehîdün) “Ma'rufla emredip ve münkerden nehyederken ölen de şehiddir.”*

Allah'ın emrini tebliğ, Peygamber SAS'in emrini tebliğ, Bunu söylemek vazife... Bunu söylerken bir ölüm isabet ederse, o da şehiddir.”

g. Cuma Günü Gusletmek

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Ebî Şeybe, Buharî, Müslim, Ebû Dâvud ve İbn-i Huzeyme Ebû Saîd el-Hudrî RA Hazretleri'nden rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ وَأَنْ
يَسْتَنَّ وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ

(ط.حم.ش.خ.م.د. ابن خزيمة عن أبي سعيد)

RE. 225/9 (El-guslü yevme'l-cumuati vâcibün alâ külli muhtelimin, ve en yestenne, ve en yemesse tâben in vecede.)

(El-guslü yevme'l-cumuati vâcibün alâ külli muhtelimin) “Cuma günü gusletmek, bülûğa ermiş olan her müslümana vacibdir, gereklidir, şarttır. (Ve en yestenne, ve en yemesse tâben, in vecede) Eğer bulursa, misvaklanmak ve koku sürünmek de böyle.” Fakat buradaki vücut. sünnetle kâim... Vacib mesabesinde sünnet-i kaviyyedir. Bu sünnet-i kaviyyeden dolayı büyüklerimiz hiçbir Cuma'yı gusülsüz geçirmemiştir. Cuma gününün bir fazileti var.

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.300, no:840; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.581, no:846; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:344; Neseî, *Sünen*, c.III, s.92, no:1375,1383; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.346, no:1089; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.30, no:11268, 11676; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.123, no:1743, 1745; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.34, no:1233; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.294, no:2216; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.167, no:2820; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.434, no:1537; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.242, no:5748; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.519, no:1667, 1688; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.273; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.257; Tahâvî, *Şerhü Maânî*, c.I, s.116, no:662; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1293, no:21250; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.412, no:14618.

Gusül ya Cuma günü içindir veya Cuma namazı içindir diye ihtilaf edilmiş. Fakat Cuma namazına gusül ile gitmek için, Cuma namazına gelmezden evvel sabahtan veya akşamdan yıkanır, temiz elbise giyer. Biraz kokusu varsa kokuyu da üzerine sürer. Cuma namazına böylece giderse, bunun aldığı sevapla, peştemalını beline bağlayıp Cuma vakti camiye koşan Müslümanın aldığı sevap arasında dağlar kadar fark vardır.

Onun için Cuma resmi bir gündür. O gün muhakkak her müslüman resmi elbisesini giyecek. Cumalık elbisesi olacak her müslümanın.

Hali vakti yerinde olan bir müslümanın üç kat elbisesi olur: Birisi günlük elbisesi, birisi cumalık elbisesi, birisi de bayramlık elbisesidir. Bunu bir müslüman hali vakti müsaitse temin edecek. Temin ettikten sonra Cuma günü muhakkak o Cumalık elbisesini giyecek, temiz çamaşır giyecek, kokusunu sürecektir.

Tıraş olmayacak yalnız. Cuma günü tıraş olunmaz. Cuma aynı zamanda müslümanın haccıdır, hac sevabı vardır. Haccıdır, nasıl ki hacı ihramda kurbanını kesmedikçe tıraş olamaz, Cuma'dan çıkmayınca tıraş olamaz. Cuma'dan sonra olur. Cuma namazına kadar tıraş olmamak lazım! Ama daha evvel olursa başka...

Onun için Cuma gününün guslüne mümkün oldukça çok dikkatinizi, dikkat etmenizi rica ederim.

İkincisi; muhakkak misvak kullanmak suretiyle dişlerinizi temizleyiniz.

Dişin kıymetini ihtiyarlara sormak lazım, dişsizlere sormak lazım. “Diş nedir efendi?” diyerek sorun bir kere, bakalım onlar size söylesin, ama yine size anlatamazlar!

Gençlikte zannedersin ki, bu dişler hep böyle ağızda duracak. Onun temizliğine ne kadar îtina ettin, ne kadar dikkat ettiysen o kadar senin ağzın rahat olur. Ağrısız olur dişlerin, temiz olur, rahat edersin. Çok uzun yaşlarına kadar da ağzında kendi dişlerin olur. “Takma dişler şimdi var.” diyeceksin ama on para etmez onlar. Ne konuşurken konuşabilirsin ne de yiyeceğini tatlı tatlı yiyebilirsin. Sahtekâr bir diş bu.

Eğer buluyorsan, imkânın varsa bir de koku sürmek.

Efendimiz’in sevdiği üç var değil mi?

Üç şeyden birisi de koku. Efendimiz kokuyu çok severdi. Koku ruhâniyeti celbeder. Ruhâniyeti celbettiği için böyle bazı mevlitlerde, mübarek günlerde kokular yakarlar. Kokular bu rûhanî olan meleklerin oraya gelmesine vesile olur. Böyle güzel kokular sürülmüş insan da o ruhanî meleklerin desteğinde olur. Onun için sen bu güzel kokuları mümkün oldukça üzerinden eksik etme.

Bizim memleketimizde de el-hamdü lillah Isparta’mızın güzel gülyağı var, daha çeşitli kokular da var. Efendimiz de gülyağını pek severdi. Sürünürken bir salat ü selâm okumak da müslümanın ayrıca vazifesidir. “Bu gül kokusu Peygamber SAS’in terinden hâsıl olmuş.” deniliyor ki, bunu sürünürken onu da

hatırlayarak, “Allahümme salli alâ seyyidînâ muhammedin ve alâ âli seyyidînâ muhammed.” demek efdal ve a'lâdır.

h. Üç Yerde Gaflet

Şimdi bir hadis daha okuyalım, çok dikkatinizi çekeceğim buna.

Taberânî ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

الْغَفْلَةُ فِي ثَلَاثٍ الْغَفْلَةُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
وَالْغَفْلَةُ مِنْ حِينَ يُصَلِّي الصُّبْحَ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ
وَالْغَفْلَةُ الرَّجُلِ عَنْ نَفْسِهِ فِي الدِّينِ حَتَّى يَرْكَبَهُ

(طب. هب. عن ابن عمر)

RE. 225/10 (El-gafletü fî selâsin: El-gafletü an zikri'llâhi azze ve celle, ve'l-gafletü min hîni yusalliye's-subha ilâ tulûi'ş-şemsi, ve gafletü'r-raculü an nefsihî fi'd-deyni, hattâ yerkebühû.)

(El-gafletü fî selâsin) “Gaflet şu üç halde olur: (El-gafletü an zikri'llâhi azze ve celle) Aziz ve Celil olan Allah'ı zikirde gaflet.

⁷ Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.I, s.413, no:571; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.118, no:4327; Tahâvî, Müşkilü'l-Âsâr, c.IX, s.304, no:3640; Beyhakî, Âdâb, c.II, s.436, no:675; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

(- gafletü min hîni yusalliye's-subha ilâ tulûi'ş-şemsi) Sabah namazını kıldıktan güneş doğuncaya kadar geçen zamandaki gaflet Bu arayı zikirsiz geçirmesi. (Ve gafletü'r-raculü an nefsihî fi'd-deyni, hattâ yerkebühû) Bir kimsenin borcunun kendi gücünü aşacak kadara getirmesindeki gaflet.”

Gaflet üç yerdedir. Gaflet, her şeyde mühimdir ama üç yerde çok mühimdir.

1. “Allah demekten gafil olmanın gafleti affolunur bir gaflet değildir.”

Ne var?

Allah diyeceksin! Parayla değil, pulla değil, abdest lazım değil, gusül lazım değil, namaz gibi değil. Nerede olursan ol, ne zaman olursa olsun, her halinde Allah demeye Cenâb-ı Hak müsaade vermiş; yatarken, otururken kalkarken, giderken gelirken, her yerde Allah de...

Bundan gaflet affolunabilir mi? Yani büyük bir felakettir.

Hazret-i Allah Celle ve A'lâ'nın zikrinden gafil olmak ve buna kendisini alıştırmamak, bundan uzak kalmak büyük bir felakettir.

2. “Sabah namazını camide cemaatle kıldıktan sonra, camiden kaçivermek kadar gaflet olmaz.”

Sabah namazına gelmiş, camide kılmış, özrü olmadıkça, işrak vaktine kadar oturmuyor. İşi var gücü var, mesela o saatli işçiler, onlar da müstesna... Onun haricinde olan kimseler için

bu vakti kaçırmak, bu vakitten gaflet etmek; yani burada evrad, dua, zikrullah gibi şeylerle meşgul olmuyor, işine yahut istirahatına kaçıyor.

Bu da ikinci gaflet...

3. Üçüncüsü de borçtan korkmuyor. Borçtan korkmuyor;

“—Ahmet, bana bu kadar para lazım oldu ver bakalım. Mehmet benim şu işim var, yardım et bakalım.” diye istiyor, birikiyor borçlar.

Ne Ahmed’inkini verebiliyor, sonra ne Mehmed’inkini veriyor. Ahmet gidiyor kapıya, “Ver bakalım parayı!” diyor, veremeyince haydi kavga; Mehmet gidiyor istiyor parasını, veremeyinc] haydi kavga... Başka çare yok. Bunun da büyük bir gaflet olduğunu SAS Efendimiz bildiriyor.

Onun için Cenâb-ı Peygamber SAS Hazretleri cenaze gelince sorardı:

“—Bu adamın borcu var mı?”

“—Var yâ Rasûlallah!”

“—Mîrası var mı, yani borcunu ödeyecek bir terekesi, malı var mı?”

“—Var...”

“—Eh, ödeyin o zaman!” diyordu.

Borcunu ödedikten sonra, cenaze namazını kılıyordu.

“—Yok bir şeyi yâ Rasûlallah!” derlerse;

“—Siz kılın öyleyse namazını!” diyordu, cenaze namazını kılmıyordu.

Borçlunun namazını Rasul-ü Ekrem kılmıyordu.

Onun için az ekmek yemeli, yavan ekmek yemeli, kuru ekmek yemeli, borç altına girmemeli!

Büyük evde oturacağına bir tek odanın içerisinde otur; külfet altına, yük altına, borç altına girme! Ne kendini küçük düşür ne de başkalarını üz...

Onun için israf denilen belânın birisi de bu görenekler... Bunlar insanları büyük külfetlerin altına düşürüyor. Bu külfetten insan kendini kurtarmaya güç yetiremiyor, geliri kâfi gelmiyor. Gelir kâfi gelmeyince, güç de yetmeyince, şundan bundan aldığını da ödeyemeyince, bak insan ne acı duruma düşüyor!

i. Kin ve Hased Haseneleri Bitirir

İbn-i Sasaî, Hz. Hüseyin ibn-i Ali RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

الْغُلُّ وَالْحَسَدُ يَأْكُلَانِ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ
الْحَطَبَ

(ابن صصرى فى أماليه عن الحسن بن على)

RE. 225/11 (El-gıllü ve'l-hasedü ye'külü'l-hasenâti, kemâ te'külü'n-nâre'l-hatabe.)

⁸ Hennâd, *Zühd*, c.II, s.641, no:1391; Ebü's-Şeyh, *et-Tergîb ve't-Tenbîh*, c.I, s.73, no;69; Hz. Hüseyin ibn-i Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.462, no:7444; *Câmi'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.413, no:14622.

(El-gıllü ve'l-hasedü ye'kü'lü'l-hasenâti) “Kin ve hased hasenatı, iyilikleri yer bitirir; (kemâ te'kü'lü'n-nâre'l-hatabe) ateşin odunu yediği gibi.”

İki tane belâ var: Kin ve hased.

Demin dedik ya, bunlar insanın fıtratında vardır. Çocuklar bile doğuşundan itibaren bakarsınız, kardeşini bir türlü çekemez. Ufacıktır, aklı ermez daha ama, “O niçin geldi?” diyerek ona bir düşmanlığı vardır çocuğun. Fırsat buldukça onu acıtmaya çalışır, düşürmeye çalışır, bir şeyler yapar.

O çocuğun yaratılışında bir hasetlik var. Bu büyüyor gidiyor insanda... Ondan sonra bakıyorsun ki onu çekemiyor, bunu çekemiyor, onunkinde gözü var, bununkinde gözü var, hasetlik gider ileriye doğru.

Gerek bu kin, Allah esirgeye, bazısında olur, “Deve kini gibi.” derler, unutmaz bir şeyi. Bir kin belledi mi, artık onun altından kurtaramazsın kendini. Bu haset de böyle.

Ne yapar bunlar?

Odunu ateş nasıl yiyip bitiriyor? Ateşi veriyorsun, sobalara koyuyoruz odunu, ateşi veriyoruz kül oluyor orada. Hiçbir kıymeti kalmıyor, kül olup gidiyor.

İşte senin yaptığın dağlar gibi haseneler, dağlar kadar hasenât yapmışın; namazların, oruçların, verdiklerin, hayırların hasenâtların, bu hased dolayısıyla kül olup gidiyor. Odunun kül olduğunu görüyorsun ama bunu göremiyorsun.

Hased, mânen o senin hasenâtını mahveden bir dert.

Bunu nasıl gidereceğiz?

İşte bunu da mutlaka, hasedin mukabili olan şeylerle büyüklerden ders almak suretiyle önleyebilirsen önleyeceksin. Çok mücâhedeler, çok gayretler, çok hizmetler ister. Öyle bir gün, üç gün, beş gün oruç tutmakla; beş gün, on gün Allah Allah demekle, beş on kuruş para vermekle sakın ha olur zannetme! Çok mücâdele lazım, az mücâdeleyle olmaz. Düşmanı kovmak için nasıl mücâdelelerde gayret sarf ediliyorsa, o gayretin daha fazlasının sarf edilmesi lazım. O gayret azdır çünkü o görülen bir düşmandır.

Görülen düşmana atarsın kurşunu, vurursun, kolay. Fakat bu görülen bir şey yok ortada... Görülen bir şey olmadığı için, bu kalp derslerine îtina, vücuda olan îtinadan daha çok mühimdir. Çünkü şu vücut, ne kadar arıza olursa olsun, hasta olursa olsun nihayet ölür, biter.

Fakat gönül öyle değil. Gönlü gözün görmüyor bir, elin de tutamıyor. Ne elle tutulur ne gözle görülür. Elle tutulmayan gözle görülmeyen gönül böyle bir fırlıdak. Bu bir ağacın üzerine bir iğne koymuşsun, o iğneye de bir fırlıdak takmışsın, rüzgâra karşı onu tutuyorsunuz. Rüzgâr onu nasıl döndürüyor böyle fırl fırl, fırl fırl... İşte bu gönül de böyle bu dünyanın içerisinde dönüyor. Yani dünyanın fitneleri senin gönlünü böyle döndürüyor. Fırlıdak nasıl dönüyorsa gönül de öyle dönüyor.

Bunu zaptetmek, bu gönlü sana veren Allah'a sarılmakla olur. Bu gönlü sana veren Allah'a, "Aman yâ Rabbi! Ben bunu yapamam, beceremem, sen bunu muhafaza eyle!" diye gözlerden yaşlar akacak, vücut da harekete gelecek, sabrını arttıracak, azmini arttıracak, ibadetini arttıracak, her şeyisini arttıracak ve Allah'a güzel sarılacak. Ondandır yardım isteyecek, iltica edecek ki ancak kalp yerinde durabilsin.

Onun için bu hased denilen kötü huy, kibir emsali, 70 tane kadar sayıyorlar. Bunların ancak çaresi Allah-u Teâlâ'ya sarılıp yalvarmak ve istemekle olur, başka türlü olmaz.

j. Şarkı Türkü Dinlemenin Zararı

İbn-i Ebi'd-Dünyâ ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmiştir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ
الْمَاءُ الْبَقْلَ

(ابن أبي الدنيا في ذم الملاهي، ق. عن ابن مسعود)

⁹ Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.223, no:20797; İbn-i Ebi'd-Dünyâ,

Zemmü'l-Melâhî, c.I, s.40, no:39; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.218, no:40658; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.416, no:14629.

RE. 225/12 (El-gınâü yünbitü'n-nifâku fi'l-kalbi, kemâ yünbitü'l-bakle.)

(El-gınâü yünbitü'n-nifâku fi'l-kalbi) “Şarkı, türkü vs. kalpte nifakı yeşertir; (kemâ yünbitü'l-bakle) nasıl ki su otu yeşertiyorsa...”

Gınâ, yani teganni; çalgıcıların, mûsikişinâsların, mevlithanların okudukları bütün bu şeyler, hislerimizin hoşuna gidiyor, dinliyoruz, ne güzel. Sesleri de uygun, âhenkle söylemeye başladılar mı hoşumuza gidiyor.

Fakat bak ne diyor: “Bu tegannî nifak bitirir, münafıklığı celbeder, münafıklığı getirir. Nerede? En kıymetli cevher olan kalbinde münafıklığın yerleşmesine sebep olur.”

Ama şimdi bu o tegannîyi ele geçirmek için ne kadar kuvvetler harcıyoruz, ustalarına gidiyoruz, tempolarına riâyet ediyoruz. Mûsikî kaideleri var onlara riâyet ediyoruz ki işte birinci tel, ikinci tel, üçüncü tel. Uşşâk imiş bilmem neymiş filan, bir sürü iş çıkmış başımıza. Haa, bunlar, nifak bitirir.

Şimdi o şarkıcılar var ya, mesela bir şarkıcı geliyor bir yere.

Millet doluyor oraya, gazino veyahut neresiyse... Ne o?

Bir saat burada adam şarkı söyleyecek, gazel söyleyecek, hem de hepsi günaha ait şeylerdir. Öyle şehveti uyandırıcı kötü şeyler. Onu söyler, herkes dünya kadar da para verir oraya. Hem de o günahı yüklenir. Hayra gelince o parayı vermez.

Dün dediler ki: Top oyununda çok büyük paralar birikiyormuş. Herkes o top oyununu seyretmek için şu 50 liraya, 100 liraya kadar bilet alıyormuş.

Adam gidecek, orada o oyuncularını seyredecek. Yüz binlerce lira toplanıyormuş.

E bir cami yapılıyor veya bir camiye bir ek yapılacak, o hayra müslümanların iştiraki yok. Zoru zoruna... Yahu oraya, o günah yerine adam seve seve veriyor parasını; sen de Allah için, Allah rızası için bu hayır yerine versene!

Yok...

Bak ne diyor: Şimdi, suların olduğu yerde nasıl ot bitmek mecburiyeti var. Bir yerde su var mı, o suyun olduğu yerde güneş de var, muhakkak ot bitecek oradan. Ot bitecek!

İşte bunlar otu nasıl bitiriyorsa, o su, güneş otu nasıl bitiriyorsa bu gınâ denilen tegannî de gönülde münafıklığı böyle bitirir.” diyor.

İkinci bir hadis ile daha açıklıyor:

k. Şarkı ve Eğlencenin Zararı

Deylemî. Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

الْغِنَاءُ وَاللَّهُوُ يُنْبِتَانِ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا
يُنْبِتُ الْمَاءُ الْعُشْبَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ
الْقُرْآنَ وَالذِّكْرَ لَيُنْبِتَانِ الْإِيمَانَ فِي الْقَلْبِ كَمَا
يُنْبِتُ الْمَاءُ الْعُشْبَ

(الديلمى عن أنس)

¹⁰ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.115, no:4319; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.221, no:40670; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.416, no:14628.

RE. 225/13 (El-gınâü ve'l-lehvü yünbitâni'n-nifâka fi'l-kalbi, kemâ yünbitü'l-mâü'l-aşebe; ve'llezi nefsi bi-yedihi, inne'l-kur'âne ve'z-zikre leyünbitani'l-imanü fi'l-kalbi, kemâ yünbitü'l-mâü'l- aşebe.)

(El-gınâü ve'l-lehvü yünbitâni'n-nifâka fi'l-kalbi) “Şarkı, oyun ve eğlence kalpte nifakı büyütür; (kemâ yünbitü'l-mâü'l-aşebe) tıpkı suyun otu büyütmesi gibi. (Ve'llezî nefsi bi-yedihi) Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a kasem ederim ki, (inne'l-kur'âne ve'z-zikre leyünbitani'l-imanü fi'l-kalbi) Kur'an ve zikir kalpte imanı büyütür; (kemâ yünbitü'l-mâü'l-aşebe) tıpkı suyun otu büyütmesi gibi.”

Gınâ ve lehv beraber de kullanılıyor. Dümbeleği, çalgısı hepsi içinde. Bunların ikisi kalpte nifak bitirirler. Su otu nasıl bitiriyorsa, bu tegannîler gerek o söyleyenin, gerek dinleyenlerin gönüllerinde bu münâfıklık, nifak alâmeti hâsıl ederler. Suyun olduğu yerde otların bittiği gibi biter bu.

Nefsim yed-i kudretinde olan Allah-u Celle ve A'lâ'ya kasem ederim, yemin ederim ki, “Allah... Allah...” diye Allah'ı zikretmek, Kur'an okumak, namaz kılmak, evrad okumak ve zikre taalluk eden ne kadar şeyler varsa, bunlar da kalpte imanı bitirir. Tegannî nasıl münafıklığı bitiriyorsa, Allah-u Teâlâ'nın zikri, vaaz u nasihatlar ve saireler de kalpte imanı bitirir.

Nasıl? Suyun otu bitirdiği gibi, sudan otlar nasıl hâsıl oluyorsa, bunlar da Kur'an okumakla, nasihat dinlemekle, zikrullah yapmakla gönülde imanı hasıl eder.

İman biter ve ağaç sulandıkça nasıl kuvvetleniyorsa, o da böyle Kur'an ve zikirle kuvvetlenir.

Allah cümlemizi affetsin... Tefvikat-ı samedâ-niyyesine mazhar eylesin... Kendisini dâimâ zikretmekten lezzet alan ve ölünceye kadar zikrini dilinden bırakmayan zâkirîn zümresine, şâkirîn zümresine cümlemizi ilhak buyursun...

Gelecek dersimiz gıybeteye aittir. Allah ondan da cümle Ümmet-i Muhammed'i muhafaza etsin...

Li'llâhi'l-fâtihah!

Mehmet Zahid Kotku

26. 12. 1971 - İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU / Hadis Dersleri'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

